

ПАРАЋИНСКА ПАМЕТАРНИЦА

ВЕТРЕНИЈЕ – ЦАР СА ЈУХОРА

Ветреније (Ветренион) цар, касније и август на србско-ромејском престоу, од 1. марта 350. године. Пореклом од племена Ветрена, чији је главни град био на највишем врху планине Јухор-Ветрену (744). У његово време Параћин се звао – Сарматес (латинизовано), а по србски – БАРАКИН. Ветреније је био је високи официр и војни учитељ, врло искусан ратник. Заповедао је војском чак у Приморју и Панонији. Пошто је Магненције убио Констанција Другог, у борби за превласт, његова сестра августа Константина, ћерка Константина Великог, затражила је од Ветренија да се прогласи царем како би је заштитио од суровог Магненција, конкурента на престо. Ветреније се 1. марта 350. године проглашава царем, а потом и августом у Сирбијуму (Сремска Митровица) где преноси столицу, и тако спречава да се Константиново царство распадне. Касније Ветреније поставља престо у Нишу, где је и дочекао Констанција победоносног цара који је сачувао западно србско-ромејско царство. Ветреније му излази у сусрет, клања се и предаје му све царске исигније, што је развеселило Константиновог млађег сина и наследника, па му је дозволио да влада још неколико месеци. У децембру 350. године Констанције преузима престо, а Ветренија шаље на одмор у Малу Азију. После шест година Ветреније наводно извршава самоубиство. Био је двадесет седми цар србски у Србско-ромејском царству. Биста му се налази у старој Виминаки или Виминацијуму. Иначе, древни јухорски град на врху Ветрена, саграђен је око 8000 година пре нове ере, који никада није губио свој геостратешки значај. Обновио га је србски цар Јустинијан у 6. веку. Град Ветрен, по коме је Ветроније и носио име (Ветренион-латинизовано) ковао је златан новац са својим ликом, а чији је један новчић тежио око 5 грама. Он је данас најтраженији и најскупљи новац међу

нумизматичарима. На Ветрену су пронађени и ромејски новчићи из времена цара Јустинијана, а испод Ветрена, у селу Рашевици пронађени су новчићи звани „костадинке“ из времена цара Константина Великог. (Византијски словарь: в 2 т. / сост. Общ. Ред. К. А. Филатова. СПб.: Амфора. ТИД Амфора: РХГА: Издательство Олега Абышко, 2011, т. 1, с. 201.); (Станоје Мијатовић, „Темнић, антропогеографска и историјска студија“, Српска краљевска академија, Београд, Државна штампа. 1905.)

Мирослав Димитријевић

ПАРАЋИНСКА ПРАИСТОРИЈСКА ПАМЕТАРНИЦА

АМАЗОНКЕ СА МОРАВЕ

АМАЗОНКЕ, (ст. срб. ариј. 1) *мануза = жена*; 2) *мазона = жене*; 3) *придевак „ма“ = јаке, моћне силне жене*) свештенице култа Велике Мајке или Кевале. „Амазонке су са три Мораве“. ¹⁾ У једном периоду око 1500 година пре Христа моравске Амазонке су настањивале и град на Великом Ветрену. Отуда Вергилије каже да су „Амазонке с три Мораве“. Осим на Јухору, Амазонке су држале и друга утврђења око Велике, Јужне и Западне Мораве. „Амазонке жене са три реке,/ а те реке то су три Мораве,/ што и данас кроз Србију теку“/. (Препев: С. Јарчевић)

У историји и социологији то се време сматра владавином жена или материјархатом. Амазонке су учествовале у Тројанском рату на страни Тројанаца. Звали су их још и – Сарбаткиње. ²⁾ Најпознатије владарке Амазонки: Хиполита, Алита, Анота, Тесалија, Пентесилеја... Настањивале су и Колхиду у близини Роксолана. ³⁾ Амазонке су држале и град Ефес, који је према митологији био под управом последње владарке Амазонки – Смирне. ⁴⁾ Према народном предању мушкарцима није било дозвољено да бораве на територији где живе Амазонке, осим једном годишње, у циљу одржања врсте. Мушка деца која би се родила слата су очевима, а женска су

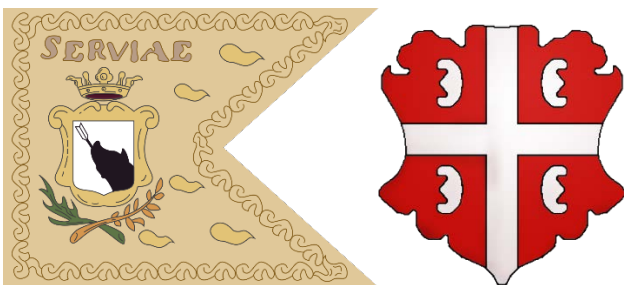
задржавана и васпитавана да се баве земљоделством, да лове и да ратују.⁵⁾ Кад су нападе Ликију, Амазонке су биле побеђене, пише Хомер.⁶⁾ Код Диодора⁷⁾ краљица Амазонки Марина повела их је у рат против Либије. Стефан од Византа каже за Амазонке да их "сада Сарматкињама зову".⁸⁾

- 1) Вергилије, „Енеида“, превод М. Попадић
- 2) Стеван од Византа, „Етника“, код Ј. Деретић, „Античка Србија“, стр. 60.
- 3) Плиније, „Природна историја“
- 4) Garstang, види код: Ј. Деретић, „Античка Србија“, Темерин, 2000.
- 5) Страбон, „Географија“, XI стр. 503.
- 6) Хомер, „Илијада“, VI стр. 186.
- 7) Диодор, „Историјска библиотека“, књига II 45-46; Књига III 52-55.
- 8) Код: Јован И. Деретић, „Античка Србија“, Темерин, 2000, стр. 60.

Мирслав Димитријевић

Знаменити Параћинац

КАПЕТАН ВЛАЈКО СТОЈКОВИЋ

Застава и грб Кочине крајине

Стојковић, Влајко, капетан у време Кочине крајине. Није рођени Параћинац, али је најзаслужнији за ослобођење Параћина и његове нахије. Параћин и околна села, односно параћинска нахија ослобођена је крајем 1789. године. Том приликом Турци су утврђење напустили и повукли се према Нишу. Капетан Влајко Стојковић заузео је Параћин, потом Алексинац, а затим гонећи Турке према југу освојио је и Ниш. Овако брзу победу над Турцима никад нису остварили Аустријанци ни у 16. ни у 18. веку. На жалост, овај подвиг капетана Влајка Стојковића више се нигде не истиче, ни у

једном уџбенику историје нити приручнику из српске повести. Ако знамо да је фелдмаршал Лаудон освојио Студеницу и Рашку тек идуће 1890. године, онда нам постаје јасније колико је била величанствена победа Срба у првој европској револуцији модернога доба. Капетану Влајку Стојковићу придружили су се добровољци из Параћина, Лебине, Стриже, Сикирице, Лешја, Својнова, као и борци из ражањског и алексиначког краја. Одушевљење поморавског народа било је огромно. Сазнање да турска царевина више није тако моћна, још више је подстицало веру Мораваца у коначно ослобођење. Параћин је, дакле био ослобођен турске власти 1789. године, пре него што су аустријске трупе под командом фелдмаршала Лаудона, стигле коначно у Србију, када је она готово сва била ослобођена. Капетан Влајко Стојковић као да је избрисан из историје и народног сећања, више га нико не спомиње, иако он то не заслужује. Јунак који је учествовао у свим важнијим биткама прве српске револуције – тзв. Кочине крајине, ратник који је ослободио територију Србије од Параћина до Ниша, истеравши Турке из свих успутних утврђења, заслужује да буде споменут у српској повесници, да макар једна улица у Параћину понесе његово име. Капетан Влајко Стојковић је највероватније био жарковачки кнез. „Остала је запамћена битка у којој је одред „фрајкора“ под вођством капетана Радича Петровића и Влајка Стојковића разбио Турке код Кучук-Хусеинове воденице, у близини Железника, где су Срби посекули 40 турских глава“.¹⁾ Из мемоара Матије Ненадовића сазнајемо нешто више о капетану Влајку Стојковићу, као веома храбром борцу, који је целу ноћ држао београдску капију отворену да у њу уђе аустријска војска, према претходном договору, али она није смела. „То је било уз наш божићњи пост (1787. године). У исто време били су спремили Немци две пуне лађе војника, да ударе на доњи град и да уђу на Су-капију. Пре тога уговори с њима Јован Чардаклија, и Ђикић, и Влајко [Стојковић] Београци, да им капије отворе. Они су били

млоге градске топове ексерима затворили, кључеве друге од капије начинили и Су-капију целу ноћ уочи Воведенија отворену држали и на војску ћесарову чекали; но војска не дође, али заиста били су се навезли у Земуну, но не извезу се на Су-капију него поред града низ Дунав оду и изиђу на Борчу, изговарајући се после да нису могли од магле погодити Су-капију, али по свој прилици они су се бојали какве преваре и нису смели. Чардаклија и Ђикић и Влајко некако побегну, но неколико од њи'овог друштва Турци у'вате, па су им све од луча цепке под нокте ударали, док и' с тим мукама нису поморили."²⁾ Турску извидницу из Ниша пресрео је код Сталаћа капетан Влајко Стојковић, са својим добровољцима и потукао је до ногу. То му је отворило пут за даље победе према нишкој тврђави и ослобађање Србије од Турака. Нажалост, савремени историографи потпуно заборављају капетана Влајка Стојковића и моравске добровољце у Кочиној крајини која је имала границу на линији Ниш – Студеница – Краљево – Чачак – Сава – Дунав – Источна Србија. Овакав успех на бојном пољу није касније достигао ни Карађорђе за деветогодишњи рат против Турака. Не умањујући овим ни за јоту значај Карађорђевог – друге српске револуције, желимо да истакнемо прву и још већу српску револуцију, и по значају и по освојеним територијама, коју је водио Моравац Коча Анђелковић. Она је претходила Француској, иначе аутогеноцидној револуцији. У сваком случају, капетан Влајко Стојковић, остаје велики јунак, као ослободилац Параћина и моравске Србије до Ниша.

1) Извор: Википедија

2) Мемоари проте Матије Ненадовића

Мирослав Димитријевић

ПАРАЋИНАЦ
Гласило Удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

МОСТОВИ У ПАРАЋИНУ

ПОСТАВЉЕНИ НОВИ ПЕШАЧКИ МОСТОВИ У ПАРАЋИНУ

Параћин подиже мостове на вишу коту, за бољу заштиту од поплава, јер су студије "Србијавода" показале да је то једини начин да град буде заштићен од поплава [1]. Досадашњи ниски мостови су успоравали ток бујичних вода што је потенцијални узрок поплава.

До сада су постављена два нова пешачка моста. Први од четири пешачка моста је постављен код базена "Престиж". Као други пешачки мост постављен је код Споменика Бранку Крсмановићу. Следи уклањање преостала два пешачка моста и њихово постављање. Сви мостови биће за метар виши у односу на старе, према условима ЈВП „Србијаводе“, чиме ће заштита од поплаве и изливања Црнице бити на вишем нивоу.

По речима председника општине Параћин Владимира Милићевића, комплетан пројекат постављања нових мостова спроводи се у циљу дуготрајног обезбеђивања заштите Параћина од поплава. Пројекат се спроводи у сарадњи са Владом Швајцарске, Владом Србије и ресорним Министарством [2].

Пешачки мост код базена "Престиж"

Пешачки мост код Споменика Бранку Крсмановићу

Нови мостови се реконструишу средствима Владе Швајцарске у оквиру пројекта изградње система за одбрану од поплава. Мостови још увек нису у функцији, пошто су у току бетонски и електро-радови, постављање функционалног и амбијеталног осветљења, као и ограде од лексана [3].

[1] <https://www.rts.rs/lat/vesti/drustvo/5159002/paracin-mostovi-poplave.html>

[2] <http://rtvparacin.rs/postavljen-novi-pesacki-most-kod-bazena-prestiz/>

[3] <https://lokalni.rs/novi-most-u-upotrebi-za-dvadesetak-dana/>

Редакција гласила ПАРАЋИНАЦ

Информације из УДРУЖЕЊА

Удружење Параћинаца и пријатеља Параћина постоји и ради већ 23 године. Пандемија је значајно утицала на пад активности рада Удружења, које се у то време свела на личну комуникацију и размену информација преко сајта и друштвене мреже Фејсбук.

Рад Удружења након пандемије је обновљен у погледу окупљања чланства у мају 2022 године. Састанак је одржан 31. маја од 18:00 на уобичајеној старој адреси у улици Деспота Стефана 12, на 8. спрату.

Окупљање чланова у новембру 2022 и обраћање Председника Општине Параћин

Овим окупљањем смо наставили редовне активности и договорили ново окупљење после летње паузе. У септембру и октобру се нисмо окупљали, али је зато контактима са руководством општине Параћин договорена посета председника општине нашем, Удружењу.

Новембарско окупљање је одржано традиционално у уторак 22. новембра 2022. године са почетком у 18.00. На овом окупљању смо према претходном договору

имали и посету председника општине Параћин Владимира Милићевића. Овом приликом подељен је најновији број гласила Параћинац и присутни су упознати са кратким прегледом 22. године рада и постојања нашег Удружења, које није заборавило своје корене. Након кратке дискусије реч је добио и председник општине који нас је упознао са дешавањима у општини, плановима за даљи развој и текућим инвестицијама у граду и општини. Наравно било је говора и о успостављању директне комуникације и сарадње удружења и општине.

У 2023. години прескочили смо окупљања у јануару и фебруару и са редовним активностима смо наставили у марту и априлу. Окупљање у марту је одржано 28.3.2022. од 17.00, на старој адреси.

Овом приликом је чланство обавештено да је преминуо академик Драгослав Михаиловић – писац, сценариста, драматург. Академик Драгослав Михаиловић преминуо је у Београду у 93. години, а књижевношћу се бавио готово до последњег дана. Чувени писац, романсијер, сценариста, драматург Драгослав Михаиловић је био редовни члан Српске академије наука и уметности. Добитник је многих књижевних награда и признања. Његов књижевни опус обухвата приповетке, романе и драме. Изабрана дела су му штампана два пута, у шест књига 1984. и у седам књига 1990. године. Његова дела су превођена на више европских језика.

Академик Драгослав Михаиловић

Академик Драгослав Михалиловић је био и почасни председник нашег Удружења Параћинаца. Радо се одазивао на наша окупљања и имали смо прилике да организујемо изузетне догађаје као што су промоције његових књига. Последња таква промоција књиге “Злотвори” била је на октобарском окупљању 2017. године.

У име Удружења Параћинаца изражавамо најискреније саучешће члановима породице. Нека му је вечна слава и хвала.

У току ове године је одржано још окупљање у априлу које је било 25.4.2023, са почетком у 18.00.

Удружење Параћинаца и пријатеља Параћина у Београду

СПОРТ

Параћински српсколигаши добрим играма чувају статус у српској лиги Исток

Сигуран ход “Стаклараца” и Јединства

Параћин.- Претходно лето није много обећавало. Додуше, СФС Борац је након супериорног повратка на српсколигашку донео добро расположење спортске публике, али су зато, дешавања у Јединству доносила мрак. Ипак, после много додатног ангажовања руководећих људуи Параћинске општине црни облаци над напознатијим параћинским спортским колективом су се разишли. Сада, након десет одиграних пролећних кола, све бриге су прошлост, а закључак је да оба параћинска српсколигаша сигурним ходом газе ка наредној српсколигашкој сезони.

У други део сезоне СФС Борац је ушао као петопласирани тим у лиги. Током јесени “Стакларци” су освојили 25 бодова остваривши седам победа, четири нерешена резултата и ито толико пораза. Постигнута су 22 поготка а примљено 14. Током прелазног рока тим је реновиран одласком

четворице стандардних играча, а ојачан довођењем Златковића који је јесенас носио дрес Радничког из Свилајнца и у њему дошао до позиције трећег стрелца лиге са девет погодака. Циљ клуба са стадиона крај Црнице вио је да се досегне бар још једно место више уз то да се афирмише неколико младих играча. За сада, после десет пролећних кола се део плана који се односи на пласман остварује, а онај други није ни близу остварења.

-Морамо да будемо задовољни нашим наступом у лиги. Пре два кола смо савладали Будућност на њиховом терену. Поповчанима је то био први пораз ове сезоне. Уз то побеђен је и пиротски Раднички који је у том тренутку био неприкосновени лидер првенства. У неким утакмицама нисмо деловали добро и знали смо да одиграмо од очаја до победе. Те ствари не смеју да нам се дешавају. Надам се да их више неће бити – каже председник СФС Борца, Горан Стаменковић.

Тим Јединства је, такође, током прелазног периода претрпео бројне промене. Чак бројније него СФС Борац, тренер, Ђорђе Златановић практично је кренуо из почетка. Клуб са градског стадиона је јесенас освојио два бода мање од “Стаклараца” и заузимао је седму позицију. У прва три пролећна издања претрпљена су три пораза, па се упалила црвена сигнална лампица. У наредна три кола, у утакмицама против Јагодине (1:0), Радничког у Свилајнцу (2:2) и Власине (2:0) Јединство није поражено, а освојено је седам бодова па је почело лакше да се дише. Услеледила су, потом два пораза, у Пироту (0:4) и Прахову (0:1), али је компензација дошла у наредна два меча. Најпре је побеђен фењераш, Цар Константин, а потом и забележена вредна победа у Трговишту против Пчиње. Било је 3:1 за наш клуб.

-Јесмо играли топло хладно што је и очекивано када се поново ствара тим. Зимус смо остали без голмана Младеновића који је обукао дрес суперлигаша из Крагујевца, Раднички 1923. Требало је мало времена да нови голман, Милош Ђурувија устали форму. Уз то, доласком Милоша Тадића који је јесенас био капитен СФС Борца добили

смо сигурност на десном беку. Током јесени смо ту имали бројне проблеме. После свих десет утакмица успели смо да дођемо до зоне која нам обезбеђује миран сан – рекао је секретар Јединства, Зоран Марковић.

Миодраг Перић

За Параћинац Миодраг Перић

Спорт у Параћину у све горем положају

Више падова него успона

Параћин.- Да параћинци воле спорт знало се одувек. Још с почетка двадесетог века у граду на Црници бележено је постојање соколског друштва у оквиру кога су тадашњи млади момци упорно тренирали. Гимнастицирање је било веома популарно. Касније, почетком треће деценије основани су и први фудбалски клубови. Најпре је, 1923. године формирам ФК Карађорђе, а годину дана касније, у оквиру културно-уметничког друштва Иван Цанкар који су чинили радници Српске фабрике Стакла, почео је с радом и ФК Борац, иницијално "Стакларац". Појавио се и ФК Трговачки, а онда је 1930. године формирано и Јединство уједињавањем Трговачког и дела управе и играча Карађорђа. До почетка другог светског рата Параћинци су упражњавали и друге спортове - бициклизам, куглање, гимнастику, атлетику... Прави развој спорта кренуо је, после другог великог рата оснивањем фудбалских клубова у већем броју села, а значајан део младих бавио се и рукометом, од 60-их кошарком, пливањем, ватерполом, атлетиком, одбојком, стрељаштвом, стоним тенисом... Данас у Параћину делује близу 70 спортских удружења (клубова). Параћинци су радо излазили на спортске терене, али након последњих дешавања које је донела негативна демографска ситуација (по последњем попису у општини Параћин живи мање од 46000 људи) и спортска кола као да су кренула низбрдо. Међутим, демографске прилике нису једини узрок све лошијег стања када је спорт у питању.

Главни узрок све већег пропадања лежи у неадекватној пластичности руководећих општинских струкура у односу на новостворене услове. После демократских промена 2000. године, новодошле власти су спорт виделе само као терет или као полигон за политичка надметања и тако је остало до данас. Због тога, као последица, дошло је до слабих резултата клубова у готово свим сферама. Пре нешто више од годину дана кошаркашки клуб Параћин славио је пласман у виши степен такмичења, а годину дана касније у западној А групи прве лиге освајањењем претпоследњег места на једвите јаде је сачуван статус. Слабе резултате остварили су о одбојкаши. Борац је, после неколико лепих година успона у трећој сезони такмичења у првој лиги Србије освојили последње место. Узрок пада лежи у необезбеђивању довољних финансијских средстава па чак и њиховом преполовљавању из општинске касе. Значајније спортске успехе параћински спортисти нису бележили ни у осталим спортовима, а једина светла тачка у малим спортовима је рукометни клуб Параћин. Рукометаши су овогодишње такмичење у првој лиги Запад завршили на другом месту. Када је у питању фудбал ни ту Параћинцима не цветају руже. Додуше СФС Борац и Јединство бележе солидне резултате у Српској лиги "Исток", али после њих нема клуба чији резултати би могли да се ставе у категорију иоле успешних. Наиме, у општини Параћин регистровано је чак 39 фудбалских клубова, а 35 је активно. У следећем степену испод српсколигашког, зонској лиги "Запад" нема клубова из Параћина, а вероватно је да их неће бити ни наредне сезоне. У окружном степену такмичења, Поморавској окружној лиги такмиче се три клуба, а тренутно с највише успеха игра Напредак из Дреновца. Дреновчани су тренутно на трећем месту и, могло би да се каже, да имају реалне прилике да изборе пласман у зонски степен. Међутим, ако се то и деси поставља се питање како би се Напредак такмичио са средствима која су им опредељена за 2023. годину која износе тек нешто више од

четири хиљаде евра. Успона нема ни код пет клубова Међуопштинске лиге "Југ", јер су и они далеко од пласмана у виши ранг. И у овим клубовима као и у преостала 24 који наступају у општинском рангу такмичења све је условљено необезбеђивању довољних финансијских средстава. Због тога у свим клубовима од општинских рангова па до окружних тренажни процес се, готово, и не одвија.

-Није чудо што је спорт у граду на изузетно ниском нивоу. Већ много година уназад спорт је постао полигон за политичка надмудривања и освајање власти. Параћин има превелик број спортских организација због којих би општински буџет морао да буде вишеструко већи од оних 400000 евра који се расподељују неколико година уназад. Уз то сведоци смо великог одлива становништва. У 33 параћинске сеоске месне заједнице остало је тек нешто више од 23000 људи, а у самом граду за хиљаду мање. Нереално је да очекујемо боље резултате у спорт када је овакав тип организовања у питању. Надам се да ће ускоро неко питање спорта ставити на дневни ред, јер спорт је делатност од посебног значаја. Тако, бар пише у закону о спорту Републике Србије – рекао је Миодраг Перић, више од 40 година спортски новинар, фудбалски тренер и спортски радник из града на Црници.

С.Т.Ж.

Позив на сарадњу у Параћинцу

Позив свим члановима и пријатељима нашег Удружења за сарадњу у нашем гласилу је стално отворен. Сваки користан текст, идеју, вест, коментар, информацију можете откуцати и послати нам на e-mail

udruzenje.paracinaca@gmail.com

Врло радо ћемо то објавити и поделити са осталим члановима удружења на страницама нашег гласила или на интернет презентацији или на Facebook профилу.

Хвала.

Редакција Гласила Параћинац

**Сви читају Параћинац
Захвалница**

Драгим пријатељима из Удружења Крајујевчана и пријатеља Крајујевца се захваљујемо на веома успешној сарадњи

Захваљујемо се на сарадњи појединцима и колективима који су помогли излазак овог броја и позивамо будуће поклонице нашег гласила на сарадњу.

Захвалнице

Гласило удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

Редакцијски одбор: проф. др Саша Живановић (главни уредник), Петар Живановић, Бранко Куцина, Дејан Лазаревић, Слађана Ристић (секретар редакције).

Техничка припрема и уређење: проф. др Саша Живановић

Адреса: бул. Деспота Стефана 12, Београд

веб адреса: www.paracinac.com

ПАРАЋИНАЦ
Гласило Удружења Параћинаца и пријатеља Параћина

